

Edward Pudełko, Bożena Pudełkowa

Szadek, st. 3, gm. Blizanów, woj. kaliskie, AZP 65-38/40

Informator Archeologiczny : badania 30, 116-117

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wypełnisko stanowił szarobrazowy piasek z dużą ilością spalonego drewna a dno wyszcilała warstwa ciemnobrunatnego piasku.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Białej Podlaskiej. Wyniki badań zostaną opublikowane w wydawnictwie „Ratownicze badania archeologiczne na terenie województwa białkopodlaskiego”. Badania będą kontynuowane.

Stawiec, st. 1,
gm. Lubanie, woj. wrocławskie

patrz: okres nowożytny

Strzelce-Krzyżanna, st. 56,
gm. Mogilno, woj. bydgoskie

patrz: neolit

Sulkowo Rieczne, st. 3, 5, 7, 8,
gm. Mochowo, woj. płockie

patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

SZADEK, st. 3, gm. Blizanów,
woj. kaliskie, AZP 65-38/40

- obozowisko kultury świderskiej (paleolit)
- obozowisko kultury komornickiej i chojnicko-pieńkowskiej (mezolit)
- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- cmentarzysko kultury lużyckiej (późna epoka brązu – wczesna epoka żelaza)

Ratowniczo-rozpoznawcze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 19 do 31 sierpnia przez mgr. mgr. Edwarda Pudelko i Bożenę Pudelkową (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej) na zlecenie wójta gm. Blizanów. Przebadano powierzchnię 1 ara.

Cmentarzysko pradziejowe w Szadku znane jest już od końca XIX w. z przekazów publikowanych w ówczesnej prasie i nielicznych późniejszych opracowaniach. Krótkotrwałe z powodu niedostatku środków finansowych prace skoncentrowano na koronie skarpy nieczynnej już piasznicy, należącej do spadkobierców Henryka Urbaniaka. Dały one nadzwyczajne rezultaty. Podczas badań zachodniego skraju cmentarzyska odkopano ślady funkcjonowania wielosezonowego, jak się wydaje, obozowiska ludności schyłkowopaleolitycznej kultury świderskiej, w postaci: dwupiętowych rdzeni oraz odbitych z nich odlupków, a także wiórów i liściaka. Kolejną nawarstwiająca się warstwą było obozowisko ludności mezolitycznej, po którym pozostały ślady konstrukcji szałasowych (dolki postłupowe) oraz, podobnie jak poprzednio, liczny materiał krzemienisty (charakterystyczne rdzenie mikrolityczne, niewielkie wiórki, cztery drapacze odlupkowe, pazurek oraz trapez). Wyroby te przyporządkować należy ludności kultury komornickiej. Wyróżniono też elementy kultury chojnicko-pieńkowskiej. Z wyjątkiem dwóch wiórów z krzemienia czekoladowego, całość materiału krzemienistego wykonana została z surowca bałtyckiego narzutowego. W tym samym miejscu doliny Prozny (półka terasy nadzalewowej) uchwycono ślady osady ludności pucharów lejkowatych, w postaci dolków postłupowych o większej średnicy niż poprzednia po żerdziach, polepy i materiału krzemienistego, w tym między innymi rdzenie łuszczeniowatych. Osada ta zajmowała także teren wyżej położony, o czym świadczą dwie jamy ze znamionnym materiałem ceramicznym. Szczególnie charakterystyczna dla tej kultury wydaje się być jama-piwniczka, zawierająca w intensywnie brunatnym wypełnisku fragmenty dużego, zdobionego plastyczną listwą naczynia oraz zęby cielaka (?) i krzemienie. W jej bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowano połowę gładzonej siekierki kamiennej, sporządzonej ze skały przeobrażonej pochodzenia skandynawskiego. Dowody tego osadnictwa datować można na około 2000 r. p.n.e. (doc. dr hab. R. Grygiel).

Cmentarzysko ludności kultury lużyckiej reprezentuje 17 pochówków ciałałpalnych, z których 11 (6 popielnicowych i 5 jamowych) wiązać należy ze schyłkową fazą epoki brązu, w tym grób 3 datować można nawet na przełom IV i V okresu, czyli na około 800 r. p.n.e. Za wyjątkiem grobu 13 pochówki miały konstrukcje kamienne w postaci bruku na ówczesnej powierzchni i mniej lub bardziej obstawionej jamy grobowej. Tylko pochówki bezpopielnicowe obdarowywano metalowymi ozdobami – szpilami (3 egzemplarze, głównie zdobione poprzecznymi żeberkami); w jednym znaleziono połowę litej bransolety brązowej. Groby te datowane są na wczesną epokę żelaza (600–400 r. p.n.e.). Pochówki w połowie popielnicowe reprezentowało sześć grobów z zabezpieczającymi konstrukcjami kamiennymi (bruki i obstawy). Te wyposażone w wyroby metalowe groby 9, 12, 15 i 17 wiązać należy ze schyłkową fazą użytkowania nekropolii i grupą wschodniowielkopolską, szczególnie aktywną w okresie halsz-

tackim D. Na wyróżnienie zasługuje inwentarz z popielnicowego pochówku nr 12, w którym z amfory zdobionej głęboko nacinanym ornamentem wyreparowano kółko i skręt brązowy oraz wykonane z żelaza: naszyjnik tordowany, bransoletę, szczypczyki i szpilę. W pochówku oznaczonym numerem 17, odkopanym tuż po zakończeniu eksploracji w profilu wykopu, wyposażenie żelazne stanowiła para naramienników pustych w środku, para litych bransolet, masywna lukowata zapinka, do której do dziś nie znajdujemy analogii i która wydaje się być wyrobem miejscowym, oraz brązowy, silnie zniszczony, stopiony na ogniu stosu pogrzebowego tordowany naszyjnik.

Uzyskane materiały już na tym etapie badań pozwalają na stwierdzenie, że mamy do czynienia z bardzo interesującym, wielokulturowym stanowiskiem archeologicznym środkowego Nadprośnia. Badania powinny być kontynuowane.

<p>SZAŁAMAJE, st. 1, gm. Czersk, woj. bydgoskie, AZP 22-38/-</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osada kultury lużyckiej (schyłek V okresu epoki brązu) <p>Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 15 do 3 lipca przez mgr Beatę Górską-Grabarczyk (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego). Odkryto jamy gospodarcze na osadzie grupy kaszubskiej kultury lużyckiej.</p>
<p>SZCZECIN-Gumieńce, ul. Harnasiów, AZP 30-5/-</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cmentarzysko kultury lużyckiej (późna epoka brązu – wczesna epoka żelaza) • osada wczesnośredniowieczna <p>Ratownicze badania wykopaliskowe w związku z budową osiedla mieszkaniowego, przeprowadzone przez mgr. Eugeniusza Wilgockiego. Finansowane ze środków inwestora oraz z budżetu Wojewody przeznaczonego na ochronę stanowisk archeologicznych na terenie województwa. Stanowisko nowo odkryte w trakcie prac budowlanych. Badania będą kontynuowane.</p>
<p>Szczecin-Kłęskowo, st. 13</p>	<p>patrz: neolit</p>
<p>Sztynort Duży, st. 5 „Kurka”, gm. Węgorzewo, woj. suwalskie</p>	<p>patrz: neolit</p>
<p>ŚLĘŻA, st. 1, gm. Kobierzyce, woj. wrocławskie, AZP 81-28/33</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osada kultury lużyckiej – grupa środkowośląska (V okres epoki brązu/okres halsztacki) <p>Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w terminie od sierpnia do grudnia przez Wiesława Piszczalowskiego (Arch-Sil s.c.). Finansowane przez ZPS Cargill sp. z o.o. Przebadano powierzchnię 80 m².</p> <p>Skupisko trzech jam osadniczych znajduje się około 80 m na zachód od podobnego skupiska odkrytego przez zespół pracowni Arch-Sil w 1994 r. Oba mieszczą się w obrębie osady, której zasięg wyznaczono wstępnie na podstawie powierzchniowego rozrzutu ceramiki zabytkowej. Jamy wykonane zostały w piaszczysto-żwirowym podłożu, nad nimi zalega około 60-centymetrowej grubości warstwa piaszczysto-próchnicznej ziemi. Nieco większy udział piasku w niższych partiach tej warstwy i większe nasycenie próchnicą części przypowierzchniowej powoduje zmianę zabarwienia ziemi od brunatnej do czarno-brunatnej w partiach stropowych. Jamy 5 i 6 (płaskodenne) przylegały do siebie, a jama I (o przekroju nieregularnym) znajdowała się w odległości 3 m na zachód od jamy 5. Jamy miały średnice od około 100 do 150 cm i zagłębione były na około 45-60 cm od stropu piaszczystego podłoża (krawędzie obiektów w obrębie warstwy humusowej były nieczytelne). Najwięcej materiału ceramicznego wystąpiło w jamach 4 i 5, w nich też stwierdzono pozostałości palenisk. Odkryte obiekty związane były z jedną fazą osadnictwa. Analiza chronologiczna ceramiki ze stanowiska wykazała obecność osadnictwa kultury lużyckiej grupy środkowośląskiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego. Ceramika ta jest stosunkowo mało czuła chronologicznie i należy przeważnie do form długotrwałych, występujących w IV i V okresie epoki brązu oraz w okresie halsztackim. Przebadane obiekty zawierały głównie materiał ceramiczny w postaci różnej wielkości fragmentów naczyń (mis, naczyń baniastych i jajowatych, zdobionych guzkami i rytym motywem geometrycznym). Oprócz ceramiki w jamach odkryto 3 ułamki kości zwierzęcych oraz ślady palenisk w postaci węgielków drzewnych i drobnych okruchów przepalanej gliny.</p>